

การควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา

Operational control of finance and accounting of the Municipal Tumbon in Phayao Province

สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์*

กฤษฎา มณีชัย**

ชินวัฒน์ ธีรภัทรพรชัย***

กิตติวัฒน์ จำเริญลัตย์****

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ค่า t-test Independent และ F-test

ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งนักวิชาการพัสดุ/เจ้าพนักงานพัสดุ/เจ้าหน้าที่พัสดุ และมีประสบการณ์ในการทำงาน 6-10 ปี สำหรับระดับการปฏิบัติงานควบคุมภายในโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, $S.D = 0.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.27$, $S.D = 0.33$) รองลงมาคือด้านกิจกรรมควบคุม ($\bar{X} = 4.25$, $S.D = 0.52$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ($\bar{X} = 3.96$, $S.D = 0.31$)

ผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการควบคุมภายใน โดยจำแนกตามเพศและอายุ พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อจำแนกตามตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน พบว่า มีระดับการปฏิบัติงานการควบคุมภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชี

Abstract

The study operational control of finance and accounting of the Municipal Tumbon in Payao Province. The objective is to study and compare the operational control of finance and accounting of the municipal Tumbon in Phayao. By sex, age, job, education, and work experience. The instrument used was a questionnaire of 140 sets of data. Using analysis the following statistics:

*อธิการบดี สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

**อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

***อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจวิศวกรรม สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

****อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

frequency, percentage, mean and standard deviation. Moreover, the hypothesis was tested by using t-test independent and F-test. The research results revealed that:

Most of the staff is female between the ages of 41-50 years with a bachelor's degree or equivalent. Most tenured Academics supplies / Supply Officer / Procurement Officer and has work experience 6-10 years. The results showed that Scale of operation of internal controls and financial accounts of the municipal district. Overall level ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.33) considering it was found that all sides are level. By side with the highest average is the Risk Assessment ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.33), followed by the control activities ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.52), the side with the lowest average is in a controlled environment. ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.31).

Similar analysis comparing the operation of internal controls and financial accounting. By sex and Age showed that male gender with the overall operation of internal controls is not difference. When classified by Job position, Education level and Work experience which difference. Found that the level of operation of internal controls within the overall difference was significant at the 0.05

Keyword: Operational control of finance and accounting

บทนำ

ปัจจุบันภาครัฐมีนโยบายปฏิรูประบบราชการ เพื่อปรับเปลี่ยนระบบบริหารภาครัฐไปสู่การบริหารจัดการ

ภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานโดยให้ความสำคัญกับความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความประหยัดของการดำเนินงาน ส่วนราชการจึงต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารภาครัฐให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ระบบการควบคุมภายในถือเป็นเครื่องมือทางการบริหารประเภทหนึ่ง ซึ่งถูกนำมาช่วยในการบริหารงานและเป็นกลไกพื้นฐานสำคัญ ของกระบวนการกำกับดูแลการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ในหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ 3 ประการของการควบคุม ประกอบด้วย ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน ความเชื่อถือได้ของข้อมูลด้านการเงินและบัญชีการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน, 2544)

การควบคุมภายในเป็นกระบวนการหรือกิจกรรม เพื่อควบคุมดูแลให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ป้องกันและลดความผิดพลาด ความเสียหายและการทุจริต ซึ่งที่ผ่านการทำงานในส่วนต่างๆ ของส่วนราชการจะใช้นุเคราะห์ ระยะเวลาและงบประมาณเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในแต่ละภารกิจได้อีก ทั้งหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ให้ความสนใจและให้ความสำคัญน้อยมากในเรื่องการควบคุมภายใน และไม่มีการออกแบบการควบคุมภายในที่ดีมาใช้ ซึ่งหมายถึงระบบปฏิบัติราชการที่ย่อนยาน ด้อยประสิทธิภาพ และมีจุดอ่อนให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะเทศบาลตำบล ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ภายใต้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552) ความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น และจัดการทรัพยากรของตนเองได้อย่างมีอิสระ ซึ่งมี

โครงสร้างการควบคุมภายในทั้ง 5 องค์ประกอบ ตามมาตรฐานการควบคุมภายในของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน แต่ส่วนใหญ่ยังคงมีจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชี เนื่องจากบางกิจกรรมยังมีการควบคุมที่ไม่คุ้มค่าและเพียงพอ รวมถึงความรู้เกี่ยวกับการควบคุมภายในและการสั่งกำกับของผู้บริหารทุกระดับยังไม่ชัดเจน ส่งผลให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลมีปัญหาเกี่ยวกับสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ตั้งแต่ถูกเรียกเงินคืนไปจนถึงการถูกลงโทษทางวินัย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2542)

ดังนั้น ระบบการควบคุมภายในทางบัญชีและการเงินจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการบริหารงานของเทศบาลตำบล ตามระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐนำมาตรฐานการควบคุมภายในที่กำหนดโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินไปใช้เป็นแนวทางจัดวางระบบการควบคุมภายในให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งมาตรฐานการควบคุมภายในที่กำหนดโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินนี้ได้จัดทำจากผลการตรวจสอบและประสิทธิภาพการตรวจสอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน รวมได้อนุมัติตามมาตรฐานสากล คือรายงานของคณะกรรมการร่วมของสถาบันวิชาชีพ 5 แห่ง (COSO) และแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรฐานการควบคุมภายในของสถาบันการตรวจเงินแผ่นดินระหว่างประเทศ มาปรับใช้ตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของไทย (วิมล อยู่เจริญ, 2553)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานและวิธีการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินของเทศบาล และศึกษาเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการ

ควบคุมภายในจำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อเป็นข้อมูลที่เทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยาจะสามารถนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา มีวิธีดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ พนักงานเทศบาลตำบลที่ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีสังกัดเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา จำนวน 35 แห่ง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองคลัง/หัวหน้ากองคลัง พนักงานเทศบาลตำบลที่รับผิดชอบงานด้านการเงินและบัญชี นักวิชาการพัสดุ/เจ้าพนักงานพัสดุ/เจ้าหน้าที่พัสดุ และนักวิชาการจัดเก็บ/เจ้าพนักงานจัดเก็บ ในสังกัดเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ บุคลากรของหน่วยงานเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง แห่งละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการกองคลัง/หัวหน้ากองคลัง จำนวน 1 คน พนักงานเทศบาลตำบลที่รับผิดชอบงานด้าน

การเงินและบัญชี จำนวน 1 คน นักวิชาการพัสดุ/เจ้าพนักงานพัสดุ/เจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 1 คน นักวิชาการจัดเก็บ/เจ้าพนักงานจัดเก็บ จำนวน 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 140 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบในการสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบล ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามประเมินผล

2.2 ยกร่างแบบสอบถามการดำเนินการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา แล้วนำร่างแบบสอบถามมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

2.3 ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบล ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านกิจกรรมการควบคุม ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามประเมินผล โดยเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และส่วนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะและข้อปฏิบัติ

2.4 นำแบบสอบถามที่ตรวจแล้วไปทดลองใช้กับข้าราชการสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่างจริง (Try out) จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย (Reliability) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ Reliability Analysis-Scale (Alpha : α) และในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่า $\alpha = 0.878$ ซึ่งผ่านเกณฑ์และนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ อีเมลล์ และประสานงานทางโทรศัพท์ รวมถึงการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 ฉบับ และเก็บรวบรวมมาได้ จำนวนทั้งสิ้น 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาเก็บรวบรวมเพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้วนำมาตรวจสอบให้คะแนนและจัดระบบเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติงานภายใต้กรอบการควบคุมดูแลของฝ่ายการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา จำแนกตามเพศ

ใช้การทดสอบด้วยสถิติทดสอบ t-test (independent) โดยพิจารณาความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าความแตกต่าง โดยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน F-test แบบทางเดียว (One Way ANOVA) กับตัวแปรต้นจำแนกตามอายุ ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน โดยพิจารณาความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการปฏิบัติงานควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. พนักงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.29 อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.58 การศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 80.71 ตำแหน่งนักวิชาการพัสดุ/เจ้าพนักงานพัสดุ/เจ้าหน้าที่พัสดุ คิดเป็นร้อยละ 28.20 ประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.90

2. ระดับการปฏิบัติดำเนินการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, $S.D = 0.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.27$, $S.D = 0.33$) รองลงมาคือด้านกิจกรรมควบคุม ($\bar{X} = 4.25$, $S.D = 0.52$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ($\bar{X} = 3.96$, $S.D = 0.31$)

3. ระดับการดำเนินการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบล ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, $S.D = 0.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การแบ่งแยกหน้าที่ ได้กำหนดขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.15$, $S.D = 0.42$) รองลงมาคือ มีการกำหนดนโยบายและข้อบังคับของเทศบาล

ที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.07$, $S.D = 0.34$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีนโยบายการสรรหาพัฒนา ประเมินผลงาน ค่าตอบแทน สวัสดิการแก่บุคลากรของเทศบาลอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.56$, $S.D = 0.64$)

4. ระดับการดำเนินการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบล ด้านการประเมินความเสี่ยง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, $S.D = 0.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรักษาเงิน ($\bar{X} = 4.84$, $S.D = 0.37$) รองลงมาคือผู้เก็บรักษาเงินกับผู้ทำบัญชีเป็นคนละคน ($\bar{X} = 4.18$, $S.D = 0.58$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายข้อบังคับที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 4.01$, $S.D = 0.50$)

5. ระดับการดำเนินการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบล ด้านกิจกรรมการควบคุม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, $S.D = 0.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ออกเช็คสั่งจ่ายโดยระบุชื่อผู้รับเงินเท่านั้น และขีดฆ่าคำว่า หรือ “ตามสำคัญ” หรือ “หรือผู้ถือ” ออก ($\bar{X} = 4.70$, $S.D = 0.50$) รองลงมาคือมีการจัดทะเบียนคุมใบเสร็จรับเงิน และการเบิกใบเสร็จรับเงิน ผู้เบิกได้ลงนามไว้เป็นหลักฐาน ($\bar{X} = 4.34$, $S.D = 0.48$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดทำรายงานเงินคงเหลือในแต่ละวันเป็นปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.87$, $S.D = 0.82$)

6. ระดับการดำเนินการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบล ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, $S.D = 0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประกาศสำเนางบแสดงฐานะการเงินและงบอื่นๆ ($\bar{X} = 4.17$, $S.D = 0.60$) รองลงมาคือมีการแจ้งเวียนนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับ การรับและเก็บรักษาเงินให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ($\bar{X} = 3.82$, $S.D = 0.62$)

7. ระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบล ด้านการติดตามการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $S.D = 0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักฐานเกี่ยวกับการเบิกจ่ายได้รับการตรวจสอบรับรองจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.04$, $S.D = 0.59$) รองลงมาคือการรายงานผลการติดตามและประเมินผลการควบคุมภายในทางด้านการเงินและบัญชีให้ผู้บริหารทราบ ($\bar{X} = 4.01$, $S.D = 0.57$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การติดตามประเมินผลการควบคุมภายในด้านการเงินและการบัญชี และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.93$, $S.D = 0.67$)

8. ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างระดับการดำเนินงานการควบคุมภายใน จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชาย เพศหญิง มีระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

9. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชี จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ที่มีอายุแตกต่างกัน มีระดับการดำเนินงานการควบคุมภายใน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม มีระดับการดำเนินงานการควบคุมภายใน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

10. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชี จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ตำแหน่งแตกต่างกัน มีระดับการดำเนินงานการควบคุมภายใน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมและด้านกิจกรรมการควบคุม มีระดับการดำเนินงานการควบคุมภายใน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

11. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการดำเนินงาน

การควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชี จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษา แตกต่างกัน โดยรวมมีระดับการดำเนินงานการควบคุมภายใน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการประเมินความเสี่ยง มีระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในไม่แตกต่างกัน

12. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชี จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีระดับการดำเนินงานการควบคุมภายใน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการประเมินความเสี่ยง รองลงมาคือด้านกิจกรรมการควบคุม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุพรรณรัตน์ มาศรีรัตน์ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการควบคุมภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด และมีการควบคุมภายในครบทุกองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบด้านการกำหนดผังบัญชี การจัดให้มีการบันทึกตามระบบบัญชี คู่มือมากที่สุด รองลงมา การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน การมอบอำนาจสั่งการ การใช้แบบฟอร์มและเอกสาร การฝึกหัดพนักงาน การจัดให้มีคณะอนุกรรมการตรวจสอบ การจัดให้มีการอนุมัติ การควบคุมโดย

งบประมาณ การกำหนดให้มีผู้ควบคุมงาน การแบ่งแยกหน้าที่ การควบคุมสองฝ่าย การป้องกันทรัพย์สิน ให้ปลอดภัย การตรวจสอบภายใน และการควบคุมทางการเงินตามลำดับ และผลการศึกษาระหว่างปี 2554-2556) ในการศึกษาเรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การดำเนินการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชีมีแนวทางปฏิบัติเป็นไปตามระเบียบการควบคุมภายในของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ญานวดี พริว (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานควบคุมภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ใน 5 ด้าน ซึ่งพบว่า โดยภาพรวมของทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งจำแนกเป็นรายด้านดังนี้

- 1) ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
- 2) ด้านการประเมินความเสี่ยง มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
- 3) ด้านกิจกรรมควบคุม มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
- 4) ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
- 5) ด้านการติดตามประเมินผล มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน

2. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชี จำแนกตามเพศและอายุ พบว่า เพศชาย เพศหญิง และมีอายุแตกต่างกัน มีระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชี จำแนกตามตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน มีระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ระดับการดำเนินงานการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในพื้นที่จังหวัดพะเยา ในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของเทศบาลตำบลในจังหวัดพะเยาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน เทศบาลตำบลควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อการควบคุมภายใน และควรส่งเสริมให้บุคลากรของเทศบาลตำบลในจังหวัดพะเยาได้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมภายใน เนื่องจากยังมีบุคลากรจำนวนมากที่ไม่เข้าใจหรือเข้าใจผิดถึงหน้าที่ของตนเอง ผู้วิจัยจึงได้สรุปข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้และพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ด้านการจัดสถานที่ และฝึกหัดอบรมแก่พนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมทั้งการให้บริการประชาชน ควรต้องมีการจัดโต๊ะ ที่นั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการให้สอดคล้องสายบังคับบัญชา และควรมีการจัดทำโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลให้ประชาชนทราบ และต้องมีการจัดเอกสารงานทะเบียนที่สำคัญให้เป็นระเบียบสะดวกต่อการหยิบใช้ และความรับผิดชอบอย่างชัดเจนและพร้อมทั้ง ดำเนินการจัดทำโครงการเทศบาลพบประชาชน เพื่อออกไปให้บริการในพื้นที่ที่ห่างไกล การรับเรื่องราวร้องทุกข์ ควรต้องดำเนินการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ความรู้ทั่วไป ค่าธรรมเนียมการเสียภาษี ไม่มีการจัดทำแผ่นพับ ใบปลิว วารสาร เพื่อประชาสัมพันธ์งานภาษีของเทศบาล และควรมีมาตรการในการคัดเลือกพนักงาน เพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณภาพ และควรต้องมีการฟังความคิดเห็นของประชาชน ที่มาใช้บริการเทศบาลตำบล และควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์และระยะเวลาที่กำหนด

1.2 ด้านแบ่งแยกหน้าที่ ควรปรับปรุงให้ผู้ที่บันทึกรายการให้สมุดเบื้องต้นแยกต่างหากจากผู้บันทึกบัญชี และควรมีผู้รักษาเงินกับผู้ทำบัญชีเงินสดเป็นบุคคลคนละคนกัน

1.3 ด้านการบริหารงานบุคคล และการกำหนดให้มีผู้ควบคุมงาน ควรปฏิบัติตามองค์ประกอบการควบคุมภายใน คือ การกำหนดให้มีผู้ควบคุมลงเวลาการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน

1.4 ด้านการจัดทำข้อมูลปฏิบัติงานและแนวทางปฏิบัติงาน และด้านกฎหมายระเบียบต้องปฏิบัติ ดำเนินการกำหนดขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ สิทธิประโยชน์ที่ข่าวดบกพร่องอย่างชัดเจนและมีการยืมเงินเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดตามระเบียบเท่านั้น

1.5 ด้านการคลัง การเงินและบัญชี ควรมีการส่งเสริมให้ผู้รับทันทีเมื่อลงนามซื้อเรียบร้อยแล้ว และควรมีการทำบัญชีเป็นปัจจุบัน และจ่ายชำระหนี้ภายในเวลาที่กำหนดโดยไม่มีการจ่ายช้าหรือละเลยการจ่ายเงิน ต้องไม่อนุมัติเงินยืมใหม่ให้แก่ผู้ยืมที่ยังไม่ส่งเงินคืนครั้งก่อน และใบเสร็จรับเงินที่ใช้แล้วมีการสอบ ทานว่าได้มีการนำลงบัญชีครบทุกฉบับ และควรมีการควบคุมเช็คซึ่งผู้รับเงิน ยังไม่ได้มารับไปขึ้นเงินเป็น เวลานาน และมีการรับส่งเงิน กระทำเป็นประจำทุกวัน และได้มีการควบคุมเงินยืมที่ค้างนานเกินกว่าที่กำหนด ควรมีการเร่งรัดเงินยืมที่ยืมเกินกำหนดตามระเบียบ ได้มีการจัดทำรายงานเงินคงเหลือประจำวัน

1.6 ด้านกำหนดผังบัญชีให้มีการบันทึกตามระบบบัญชีคู่ ควรมีการรับ-ส่งเงินระหว่างเจ้าหน้าที่มีการตรวจสอบย้อนยอดจำนวนเงินตามใบเสร็จรับเงินทุกฉบับ และควรทำการเปรียบเทียบยอดที่ได้จากการตรวจนับพัสดุ-ครุภัณฑ์กับยอดคงเหลือทางบัญชี

1.7 ด้านการจัดวิธีการป้องกันสินทรัพย์ ให้ปลอดภัย หลักประกันมีความเหมาะสมกับความรับผิดชอบ ควรมีการรับเงินนอกสถานที่ได้ตามความเหมาะสม

1.8 ด้านการใช้แบบฟอร์มและเอกสาร ควรมีการทำใบสำคัญเงินยืมไม่ได้มีผู้รับผิดชอบอนุมัติ การจ่ายเงิน และควรมีการประทับตราใบสำคัญเมื่อจ่ายเงินแล้ว การยืมเงิน ต้องรับคืนเงินยืม มีการบันทึก การรับคืนในสัญญาการยืมทันที

1.9 ด้านการควบคุมทางการเงินและการจัดให้มีการควบคุมสองฝ่าย ควรมีการจัดทำบัญชีแยกประเภทเจ้าหน้าที่ และควรมีการสอบทานการบันทึกเวลาที่มีได้ปฏิบัติงานแต่อยู่ในข่ายที่ได้รับเงินเดือนและ ค่าจ้าง

1.10 ด้านงานพัสดุและการดำเนินงานตามโครงการ ควรมีการนำสินค้าที่ได้รับมอบส่งไปยังหน่วยงานพัสดุ-ครุภัณฑ์ทุกรายการ ควรนำสินค้าที่เบิกไปเบิกได้รับการอนุมัติ พสดุ-ครุภัณฑ์มีการดูแลอย่างเพียงพอที่จะป้องกันการโจรกรรม และมีการหาสาเหตุหากพบข้อแตกต่างของการตรวจนับพัสดุ-ครุภัณฑ์กับยอดคงเหลือตามบัญชี มีการทำประกันภัยสำหรับทรัพย์สินมูลค่าสูง หรือเสี่ยงต่อการสูญหาย หรือถูกทำลาย มีการจัดเก็บสินค้าอย่างเหมาะสมสามารถระบุประเภทและจำนวนได้ ควรทำการบันทึกจำนวนและปริมาณสินค้าเป็นปัจจุบัน ควรหาผลการแตกต่างที่ผ่านการตรวจสอบหาสาเหตุ และต้องมีการ ปรับปรุงบัญชีให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน มีเฉพาะเจ้าหน้าที่พัสดุและผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้นเข้าไปในคลังสินค้า ได้ พสดุและครุภัณฑ์มีการดูแลอย่างเพียงพอที่จะป้องกันการโจรกรรม

1.11 ด้านการควบคุมโดยงบประมาณ และด้านการตรวจสอบภายในแบ่งแยกหน้าที่ควรมีการตรวจสอบของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน มีการตรวจสอบ ณ ลิ่นงวดที่ผ่านมาแล้ว ควรมีการจัดเก็บภาษี โรงเรือน และที่ดินให้ได้ครบถ้วนตามแผน และต้องจัดเก็บภาษีป้าย ได้ครบถ้วนตามแผน ควรมีผู้ตรวจสอบ ภายในหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทำการตรวจนับเงินสดโดยไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้า ควรมีการปฏิบัติ หน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายในเป็นอิสระเพียงพอ ต้องจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่

ได้ครบถ้วนตามแผน ควรต้องให้ผู้บริหารได้นำรายงานผลการตรวจสอบภายในมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การควบคุมภายในกระบวนการปฏิบัติงานที่จัดให้มีขึ้นในหน่วยงานเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรในหน่วยงานให้บรรลุภารกิจอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งการควบคุมภายในไม่ใช่ระบบงานระบบใด

ระบบหนึ่งโดยเฉพาะ หรือไม่เป็นระบบที่แยกออกจากงานประจำที่ปฏิบัติอยู่ แต่การควบคุมภายในเป็นกระบวนการ (Process) ที่ต่อเนื่องและแทรกแฝงอยู่ (Built in) ในระบบงานที่ฝ่ายบริหารใช้ปฏิบัติงาน ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาการควบคุมภายในทุกองค์ประกอบ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้การวางแผนปรับปรุงการควบคุมภายในให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2542. **พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงมหาดไทย. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2537. **พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537**. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงมหาดไทย. (2547). **ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2547 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2548**. (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.thai localadmin .go.th/ upload/.pdf>
- คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน. (2544). **ระเบียบคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544**. กรุงเทพฯ : สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน.
- ประม ะตะเวทิน. (2546). **การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- พรรัตน์ วงศ์ธีรธร. (2553). **ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)**. บัญชีมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- ญาณวดี พรวิ. (2556). **การปฏิบัติงานควบคุมภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก**. บัญชีมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- วันวิสาข์ พวงมะลิ. (2554). **ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออิทธิพลการควบคุมภายในตามแนวทาง CSSO กรณีศึกษาการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- วิมล อยู่เจริญ. (2553). **การประเมินผลการควบคุมภายในด้านการจัดซื้อจัดจ้างตามแนวทาง coso กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดฉะเชิงเทรา**. การบัญชีบริหาร. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพรรณรัตน์ มาศรัตน์. (2552). **แนวทางการควบคุมภายในด้านบัญชีและการเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์**. บัญชีมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- อรรณณ คำกระโทก. (2554). **แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่**. บัญชีมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.